

Laps on kodu peegel

Jälle on tulnud aeg, mil mõistlik mõte ja tark tegu peab juhtima meie elu ja kaitsma meie kodu. Praegu lootuste ja meeleheite vahel on üha enam päevakorral tänased edasilükkamatud probleemid.

Aistinguit abstraheeritud mõistmist nimetame mõtlemiseks. Mõtmine on inimlikku olemusse alati toonud kahepaiksust. See tähendab meeltega tajutava maailma vastuseadmist mõistete maailmale. Sest teoreetilise mõtlemisega on inimlikus teadvuses tekkinud võitlus olemise ja ärkveloleku vahel. Ainult hilislinnaajast on usu vahetanud humaansustundega, kus inimõigused on vaid liberaalne illusioon, mida katab totaalne riik. Sellega on kasvava noorsoo lapsepõlvemaa muutunud vägivaldse ümberkujundamise tagajärjel väga labaseks. Pole vist mõtet küsida, et vale hariduspoliitika, riüstatud genofond, traditsioonide vägivaldne katkestamine, perspektiivitu elu - ja me oleme ikka veel endale uhke kui kultuurirahvale. Aga kas me oleme enam seda? Küllap oleme kõik ühel nõul, et elementaarse eetikata ühiskonda eksisteerida ei saa, sest isiksus ja kasvatus on filosoofia ja pedagoogika kaks keerulist mõistet, nagu on seda isiksus ja kultuur. Autunnet, kohusetunnet, otsustamisvõimet ei õpita raamatuid, vaid need on äratavad eeskju kaudu. Teemale lähemas kontekstis öelduna: moodsale maailmale on kasvatus elu ja surma küsimus.

Peame tõdema, et sellise üksikõikuse loomulikuks tulemuseks on ühiskonna moraalne allakäik. Pidades silmas tõsiasja, et kasvava noorsoo käitumise määratlevad alati

ühiskonnas valitsevad elutingimused, millega on üha enam kasvav kuritegevus võimalik ainult niivõrd, kuivõrd ühiskonnas eksisteerivad mingid erilised protsessid ja nähtused, nn. kriminogeensed faktorid, mis juba oma olemuselt on kuritegelikud ja nimelt seetõttu tingivadki sõltumatult konkreetsetest kuritegude toimepanemist.

Niisuguselt aluselt lähtudes ei saa ega tohiks me toetuda Makarenko põhimõtetele. Lõppude lõpuks ei ole noorsoo kasvatamine kalapoe hinnasilt, mille iga uus süsteem oma äranägemise järgi välja vahetab. Kreeka filosoof Aristoteles (384.-322. a. e.m.a.) lausub kunagi, et kasvava inimese teadvusse jõudva idee usaldamine algab ju selle vastukaja leidmises oma hinges ja mõistuses.

Kuid ükski õpetamismoodus ei too edu, kui me ise selle õigsuses veendunud ei ole. Kui õpetaja võtab uudse lahenduse vastu mitte sisemise veendumuse ajel, vaid ainult kooliraamatu survel, siis järgneb ka negatiivne hinnang praegusele õppemetoodikale. Kas saab õpetaja olla see, kes ise vajab õpetamist? Kas ei ole see ka põhjus, miks kasvatus nii harva head vilja kannab? Seepärast, et praegune vägivallasüsteem on ju meie enda loodud. Järelikult selleks, et muuta seda loogikat ja et kindlustada inimese käitumine ühiskondlikult vastvõetavamaks, on vaja inimest mitte niivõrd ähvardada karistusega, kuivõrd muuta inimkonna ellusuhtumist ja luua selleks normaalsed elutingimused.

On aksioom, et iga inimene sünnib siia ilma isiksusena. Sellepärast ei maksa arvata, et võime oma järeltuli-

jatega teha, mida tahame. See püsib ajani, mil psüühilise elu ajendajaks on mõistus, tahe ja tundmus. Vaba hing ja inimese vaba tahe peab alati domineerima, et vaimset tasakaalu säilitada. Kasvava noorsoo peal ei tohi katsetada, vägivald on selleks halb abinõu.

KOKKUVÕTTEKS. Kasvava noorsoo kõige kaunimad ja ka kõige kõlvatumad kalduvused pole tuletatavad muutmatast bioloogiliselt antud loodusest, vaid see on väära kasvatus tulemus, mis kujundabki meie ajastu inimest. Sellest võime teha ühe ja kindla järelduse: milleks meie noorus ka iganes kujuneb, selle eest võlgneb ta tänu ühiskonnale. Kas saame uskuda ühiskonna isepuhastumisvõimesse, nagu on see looduses? Mida peaksime ette võtma selleks, et kodust saaks jälle kodu ja vanematest vanemad, sest laps, keda ei ole armastatud, ei suuda ka ise armastada.

REINO RÄHNI,
autogfaalset usku,
ei kuulu ühtegi parteisse
ega liitu

TOIMETUSELT. Käesolev kirjutis avaldatakse autori kulul. Nii on talitatud ennegi ja talitatakse ka edaspidi, kui meie lehes soovitakse avaldada artikleid, referaate, omaloomingukatsusi jne., mis ei näi huvitavat eriti märgatavat osa lugejaskonnast. Ometi tahaksime anda demokraatlikule ühiskonnale omase tava järgi avaldamisvõimaluse võimalikult laiale soovijate ringile. Avaldamistasuga tahame korvata kulutusi, mida aegajalt teeme enamikku lugejaskonda kõitva paksema ajalehenumbri väljaandmiseks.